

Asia: VN/23566/2021

Lausuntopyyntö mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Taustatiedot

Onko vastaaja:

Joku muu

Mihin hyvinvointialueeseen vastaaja kuuluu (mikäli vastaaja on kunta tai kuntayhtymä tai hyvinvointialue):

-

Vastaajatahon virallinen nimi:

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS)

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot:

Mira Grönroos

Viranomaisille: mahdollisen lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä:

-

1 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

1.1 Onko sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2 Sosiaalihuollon palvelut

2.1 Onko yhteisösosiaalityötä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.2 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.3 Onko päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.4 Ovatko sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevaan pykälään (sosiaalihuoltolain 29 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.5 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaalihuoltolaki 29 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.6 Onko päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.7 Onko mielenterveystyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.8 Ovatko omatyöntekijän pykälään (sosiaalihuoltolaki 42 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.9 Onko sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.10 Puuttuuko sosiaalihuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

-

Perutelut kyllä vastaukselle:

-

3 Terveydenhuollon palvelut

3.1 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.2 Onko mielenterveyspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 27 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.3 Onko päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.4 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.5 Onko kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.6 Ovatko terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.7 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.8 Onko sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää hoitoa huumausainerikoksissa koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.9 Onko työnhjausta koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.10 Onko terveydenhuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.11 Puuttuuko terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

-

Perustelut kyllä vastaukselle:

-

4 Mielenterveyslaki

4.1 Ovatko ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielenterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.2 Onko tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä koskevan pykälän (mielenterveyslaki 3 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.3 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielenterveyslaki 6 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

5 Päihdehuoltolaki

5.1 Onko mielestänne perusteltua, että mahdollisuus määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivaltaperusteella poistettaisiin?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

6 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

6.1 Ovatko Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

7 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista

7.1 Ovatko ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

8 Laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

8.1 Ovatko Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

9 Huumausainelaki

9.1 Ovatko huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

10 Laki Vankiterveydenhuollon yksiköstä

10.1 Onko Vankiterveydenhuollon yksiköstä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § perusteltu?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

11 Siviilipalveluslaki

11.1 Ovatko siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

12 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

12.1 Ovatko henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

13 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

13.1 Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14 Vaikutusten arviointia, toimeenpanoa ja aikataulua koskevat kysymykset

14.1 Ovatko arviot esityksen kustannusvaikutuksista mielestänne realistiset?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.2 Ovatko arviot lapsivaikutuksista mielestänne realistiset?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.3 Ovatko arviot muista vaikutuksista mielestänne realistiset?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.4 Kommentit koskien ehdotusta lakimuutosten voimaantuloajasta 1.1.2023 ja muutosten toimeenpanoa?:

-

15 Asetusluonnokset

15.1 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi mielenterveysasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.2 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi päihdehuoltoasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.3 Kommentit koskien ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa?

-

16 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

16.1 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön lausunto mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta (VN/23566/2021 ja STM105:00/2021)

Mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisen ehdotuksista suurin osa on Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) näkökulmasta ongelmattomia.

YTHS tuottaa Kelan järjestämät korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut laissa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta (695/2019) mukaisesti. YTHS:n tuottamien palveluiden sisällöstä säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:ssä. YTHS:n tuottamiin perusterveydenhuollon tasoihin palveluihin kuuluvat lain mukaan myös mielenterveys- ja päihdetyö. YTHS tuottaa näin ollen tällä hetkellä perusterveydenhuollon tasoiset mielenterveys- ja päihdepalvelut noin 270 000 kansalaiselle ympäri Suomen.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan terveydenhuoltolain 1 §:ssä lain soveltamisalasta ei kuitenkaan mainita, että lakia sovelletaan osittain (17 §:n mukaisesti) myös Kelan järjestämässä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollossa. YTHS:n näkökulmasta on välttämätöntä

säätää tarkemmin siitä, miltä osin terveydenhuoltolain uudet säädökset koskevat YTHS:n tuottamia palveluita.

Suurimmat riskit korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon osalta hallituksen esitysluonnoksessa liittyvät terveydenhuoltolain 17 §:n mukaisen opiskeluterveydenhuollon sisällön, sekä esitysluonnoksen mukaisten terveydenhuoltolain mielenterveys- ja päihdepalveluita koskevien lisäysten, suhteeseen.

Terveydenhuoltolain 17 §:n mukaan opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvat perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelut, mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto. Esitysluonnoksessa esitetään terveydenhuoltolain 3. lukuun lisättäväksi (Sairaanhoito) uudet säännökset: 27 § Mielenterveyspalvelut ja 28 § Päihde- ja riippuvuuspalvelut. Jos nämä kaksi uutta säännöstä määrittelevät jatkossa opiskeluterveydenhuollon sisältöä (opiskeluterveydenhuollossa sairaanhoitona järjestettävä perusterveydenhuollon tasoinen mielenterveys- ja päihdetyö), laajenevat opiskeluterveydenhuollon tehtävät selvästi nykyisestään, sillä ehdotetut uudet säännökset pitävät sisällään mm. velvoitteita monimuotoisista palveluista ja lääkinnällisestä kuntoutuksesta / kuntoutuksesta.

Opioidiriippuvaisten lääkkeellisestä vieroitus- ja korvaushoidosta säädettäisiin esitysluonnoksen mukaan jatkossa terveydenhuoltolaissa. Koska nämä kuuluvat päihdepalveluihin, on riskinä se, että myös niiden tuottamisen tulkittaisiin kuuluvan opiskeluterveydenhuoltoon. STM:n Opiskeluterveydenhuollon opas (2021) rajaa tällä hetkellä lääkinnällisen kuntoutuksen ja opioidiriippuvaisten lääkkeellisen vieroitus- ja korvaushoidon pois opiskeluterveydenhuollon palveluista. Näin ollen oppaan mukaisen nykyisen laintulkinnan ja esitysluonnoksen mukaisen opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoidon koskevan terveydenhuoltolain muutoksen (28 a §) välille näyttää syntyvän ristiriita. Taloudellisissa vaikutuksissa ei ole kuitenkaan esitetty YTHS:lle minkäänlaista lisärahoitusta laajeneviin tehtäviin.

Esitysluonnoksen mukaan terveydenhuoltolain uudessa 27 §:ssä esitetään lisäksi säädettäväksi, että mielenterveyspalveluja on toteutettava myös perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyönä. Tähän liittyy merkittäviä haasteita Kelan järjestämän opiskeluterveydenhuollon osalta, koska YTHS alihankinta-palveluiden tuottajineen tuottaa näitä palveluita ympäri Suomen. Käytännössä YTHS:n tulisi näin ollen tehdä mielenterveyspalveluiden tuottamisessa yhteistyötä liki kaikkien hyvinvointialueiden kanssa. Organisaatorajat ylittävä palveluiden yhdessä tuottaminen vaatii huomattavasti enemmän järjestelyjä kuin hyvinvointialueiden sisällä tehtävä yhteistyö. Esitysluonnoksen perusteluissa kuvataan erikoissairaanhoidon tehtäväksi tällaisessa yhteistyössä konsultaatiotuen järjestämisen ja myös palveluvalikoiman määrittelyn ja laadun varmistamisen. Kelan järjestämän opiskeluterveydenhuollon näkökulmasta tämä on hyvin ongelmallista, koska toteutuessaan se johtaisi YTHS:n tuottamien palveluiden osalta alueellisiin eroihin YTHS:n palveluvalikoimassa ja konsultaatiokäytännöissä. Lisäksi on myös ilmeistä, että YTHS ei voi toteuttaa palveluihinsa liittyvää laatutyötä eri tavoin eri palvelupisteissään.

Grönroos Mira
Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS)